

Zefektívňovanie edukačných podmienok pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

Eva Farkašová

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Bratislava

Vymedzenie pojmov

- **Rómske deti zo sociálne znevýhodneného prostredia**
 - deti z málo podnetného, jazykovo a kultúrne odlišného prostredia
- **Deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími (edukačnými) potrebami – ŠVVP**
 - nadané
 - zdravotne postihnuté
 - s poruchami správania
 - s poruchami učenia

Teoretické východiská

- **schopnosti detí sú v začiatkoch školskej dochádzky rozvinuté v rozličnej miere**
- **dispozície (potenciál, možnosti) sa menia interakciami s prostredím a sú kultúrne podmienené**
- **niektoré aspekty kognitívnych schopností môžu byť riadené viac geneticky, iné viac vonkajším pôsobením**
- **potenciál jednotlivcov nie je v priebehu života stabilný, ale je možné ho meniť, modifikovať**

Vzdelávanie detí so ŠVVP

- **Integrované** – trend
- **Oddelené** – tradícia
 - Podmienky
 - personálne
 - materiálne
 - priestorové
 - finančné
 - organizačné

Vzdelávanie detí so ŠVVP

- Cieľom nie je segregované vzdelávanie žiakov so ŠVVP, ale poskytovanie takých podmienok, aby sa mohli v optimálnej miere rozvíjať individuálne schopnosti a možnosti detí

Vzdelávanie rómskych detí zo SZP

- Dieťa by malo
 - rozumieť aj aktívne ovládať vyučovací jazyk
 - byť oboznámené s prvkami socio-kultúrneho života spoločnosti
- Akceptovať treba
 - prístup zameraný na dieťa
 - rómske deti zo SZP sú často podporované odlišne ako deti z bežného prostredia
 - stavať na emocionalite, tvorivosti, fantázii, rozvíjať záujmy a vlohy

Postupy reflektujúce potreby rómskych detí z málo podnetného prostredia

- Nultý ročník
- Špecializované triedy
- Asistent učiteľa
- **Predškolská výchova v materskej škole, príprava na školu**
- Celodenný systém starostlivosti
- Záujmové krúžky a kluby
- Komunitné centrá

Niektoré črty detí zo SZP významné pre edukačný proces

- zameranie na prítomnosť
- viazanosť na podnety reálneho charakteru
- Ťažkosti:
 - kategorizácia
 - eliminácia
 - generalizácia
 - abstrakcia
 - porozumenie princípom reverzibility a zachovania
 - aplikácia osvojených poznatkov v nových situáciách

Programy pre rómskych žiakov zo SZP

- **Stimulačné programy pre deti v predškolskom a v mladšom školskom veku**
- **Rozvíjanie a posilňovanie sociálnych vzťahov a komunikácie v etnicky zmiešaných skupinách**
- **Ako sa nestratiť v živote** - súbor informácií a poznatkov z viacerých oblastí určený pre žiakov, ktorí končia povinnú školskú dochádzku v 5. - 8. ročníku základnej školy

Programy pre rómskych žiakov zo SZP

- **Kariérovno-poradenský program** - prispôsobený špecifikám žiakov, ktorí sa majú rozhodovať o ďalšom štúdiu či voľbe povolania

Psychologické testy

- Testovanie detí psychologickými metodikami pred začiatkom školskej dochádzky slúži na mapovanie ich aktuálneho vývinového stupňa
 - Účel: navrhnúť vhodné riešenia, postupy, prispôbiť edukačné podmienky pre žiakov
- Testy istým spôsobom odrážajú spoločenské poznanie, vyžadujú operácie (myšlienkové alebo manipulačné), ktoré sú závislé na spoločenskom a kultúrnom prostredí, na sociálnej situácii

Psychologické testy a rómske deti zo SZP

- Vytvárajú a overujú sa testy, v ktorých sa zohľadňujú niektoré špecifiká detí, napr. nedostatočné ovládanie testovacieho jazyka, komunikačné ťažkosti, sluchové postihnutie, motorické ťažkosti
- Výsledky psychologického vyšetrenia –
 - nemožno považovať za definitívnu, nemennú informáciu
 - funkcie, ktoré sa vo výkonových testoch sledujú, podliehajú zmenám v pozitívnom a aj v negatívnom smere

Psychologické testy a rómske deti zo SZP

- výsledky malých detí sú menej spoľahlivé ako starších
- výsledok v teste odráža istú vývinovú úroveň ako komplex rôznych vzájomne pôsobiacich faktorov
- rómske deti zo SZP sa majú testovať až potom, ako sa im poskytne možnosť získať základné poznatky a zručnosti v sledovaných oblastiach
- posúdenie a spracovanie výsledkov je komplexné, má ústiť do návrhov vhodných výchovných a vzdelávacích postupov

Psychologické testy a rómske deti zo SZP - záver

- Výsledky sú východiskom pre posúdenie, či dieťa zvládne školské nároky, či nebude zlyhávať, pretože prístup zameraný na dieťa musí sledovať jeho záujmy, jeho prospech tak, aby **požiadavky naňho kladené boli adekvátne jeho možnostiam a predpokladom**

Ďakujem za pozornosť

- eva.farkasova@vudpap.sk